

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kaçak kömür ocakları, iş sağlığı ve güvenliği ihlalleriyle sıklıkla gündeme gelmektedir. Kapatılmaları için etkin denetim ve hukuki mekanizmaların yeterince işletilmediği bu ocaklarda, çalışanların yaşamını tehdit eden risklerin önlenmesi ve etkili denetim mekanizmalarının kurulması gerekmektedir. Kaçak kömür ocaklarının yol açtığı iş sağlığı ve güvenliği ihlallerinin, insan hakları sorunlarının ve kayıt dışı istihdamın tüm yönleriyle araştırılarak alınması gereken önlemlerin tespit edilmesi amacıyla Anayasa'nın 98. maddesinin 104. ve 105. maddeleri gereğince Meclis araştırması açılmasını arz ederim.

G. Otlu
Çiçek OTLU

İstanbul Milletvekili

GEREKÇE

Zonguldak'ın Kilimli ilçesinde ruhsatsız işletilen kömür ocağında üzerine taş ve kömür parçaları düşen 36 yaşındaki Feyyaz K.'nin yaşamını yitirdiği basında yer almıştır. Bilindiği gibi 10 Kasım 2023 tarihinde Afgan göçmen Vezir Mohammad Nourtani'nin kaçak bir ocakta çalıştığı anlaşılmıştır, Türkiye Taşkömürü Kurumu (TTK) ya da Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü tarafından üretim izni verilmeden kömür üretilen ruhsatsız maden ocaklarını gündeme getirmiştir.

Zonguldak, Bartın, Karabük ve Kastamonu illerinin belirli bölümlerini kapsayan, Türkiye'nin en önemli taşkömürü havzası olan Zonguldak havzasındaki kömürlerin ruhsat ve işletme hakları 3213 sayılı Maden Kanunu gereği Türkiye Taşkömürü Kurumu tarafından yürütülmekteydi. Ruhsat sahipleri ile üçüncü kişiler arasında, maden sahalarının işletilmesinin devri amacıyla rödövars sözleşmeleri yapılabilmektedir. Mevzuat değişiklikleriyle, özellikle yeraltı kömür sahalarında rödövars sözleşmelerine bazı sınırlamalar ve izin zorunlulukları getirilmiştir, ancak devam eden rödövars durumlarında işletmeler ruhsat sahası dışında üretim yapmakta, alt devretmelere gitmekte veya iş sağlığı ve güvenliği yükümlülüklerini yerine getirmemektedir. Bu tür uygulamalar ruhsatlı görünen ocaklara fiilen kaçak kömür ocağı niteliği kazandırmaktadır.

Özel firmalar tarafından ruhsatsız ve denetimsiz biçimde işletilen kaçak kömür ocakları yalnızca Zonguldak'ta değil, Şırnak ve Sivas gibi diğer illerde de bulunmaktadır. Uygulamada denetim yetersizliği, iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınmaması, taşeronlaşma, kaçak ve kayıt dışı üretim ile ruhsat sahibi kamu kurumunun sorumluluğunun belirsizleşmesi gibi pek çok sorun ortaya çıkmaktadır.

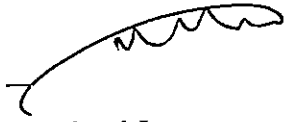
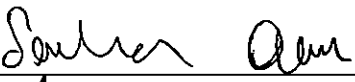
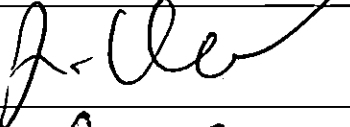
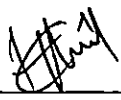
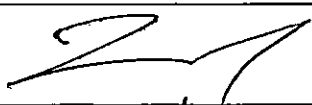
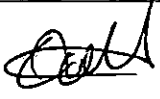
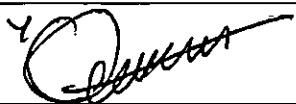
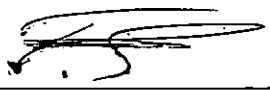
Bilim insanları, kömür damarlarının yeraltında, eğimli ve havzaya yayılan uzun bir yapıya sahip olduğunu, havzada irili ufaklı onlarca kömür damarı bulunduğunu, kaçak üretimin yıllar geçtikçe yeraltına doğru inmeye başladığını, yeraltı kömür madenciliğinin en tehlikeli konularının göçük, grizu patlaması ve su basması olduğunu belirtmektedir. Kaçak ocaklar, bir evin arka bahçesinde odunluk olarak yapılan bir kulübede ya da kimsenin uğramadığı, yolu olmayan bir orman içinde bile olabilmektedir. Kömür içeriğinde bulunan karbonmonoksit, karbondioksit ve patlayıcı metan gazları için teknik önlemler alınmazsa, yeterli ve doğru havalandırma sağlanmazsa faciaya sebep olmaktadır. Galeriler ilerledikçe göçüğe karşı ahşap tahkimatlar yapılmaktadır. Aydınlatma evlerde kullanılan lambalarla ilkel bir şekilde yapılmaktadır. Teknik altyapı olmadığından havalandırma sağlanamamaktadır. Teknik bir altyapıya sahip olmayan ocaklarda yaşanan kazalar sonrasında, ocağın hayatını kaybeden kişiye ait olduğunun belirtildiği iddia edilmektedir. Bu ocaklarda üretilen kömür kantar fişi ve sevk fişi olmadan havzada bulunan özel ocakların üretimi gibi gösterilerek satılmaktadır. Kaçak ocak kömürünün diğer kömüre göre daha ucuz olmasından dolayı doğalgaz bulunmayan yüzlerce yoksul evde sıklıkla kullanılmaktadır.

Kaçak kömür ocakları, iş sağlığı ve güvenliği ihlallerinin yanı sıra insan hakları bakımından da en ağır ihlallerin yaşandığı alanlardandır. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'na aykırı uygulamalar söz konusudur. 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu'na göre, yabancıların Türkiye'de çalışabilmesi için çalışma izni alması ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na göre sosyal güvenlik sistemine dahil edilmesi gerektiği halde özellikle kaçak yabancı işçilerin güvencesiz ve kayıt dışı, insan onuruna yakışmayan koşullarda çalıştırılmaları emek sömürsünü derinleştirmektedir. Bu ocaklarda meydana gelen kazalar, iş kazaları istatistiklerine yansımamakta, hukuki olarak sonuçlandırılmadığı için cezasızlık algısına neden olmaktadır. Belirli dönemlerde kaçak ocakların girişleri dinamit patlatılarak erişilemez hale getirilse de bir süre sonra faaliyetine devam ettirilmektedir.

Kaçak kömür ocakları hukuken iş yeri olarak görünmemekte, acil eylem planı bulunmamakta bu nedenle meydana gelen kazalar iş kazası olmaktan çıkıp doğrudan iş

cınayetine dönüşmektedir. Kaçak ocaklarda yeterli havalandırma, tahkimat ve gaz ölçüm sistemlerinin bulunmaması, olası grizu patlaması, göçük ve zehirli gazdan boğulma gibi risklerin bilerek görmezden gelinmesine neden olmaktadır. Hukukçular bu durumun Türk Ceza Kanunu'nun 85. ve 89. maddelerinde düzenlenen taksirle öldürme ve taksirle yaralama suçları olarak değerlendirilmesi gerektiğini gündeme getirmektedir.

Kaçak kömür ocakları, ruhsatsız ve denetim dışı faaliyetleriyle çalışanların yaşam hakkını açıkça tehdit etmekte ve emek sömürsünü derinleştirmektedir. Anayasa'nın 17. maddesi, herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğunu düzenlemiştir. Bu kapsamda kaçak kömür ocağı işletilmesine son verilmesi, bu ocaklarda çalışanların yaşamını tehdit eden risklerin önlenmesi ve etkili denetim mekanizmalarının kurulması gerekmektedir. Bu nedenle, kaçak kömür ocaklarının yol açtığı iş sağlığı ve güvenliği ihlallerinin, insan hakları sorunlarının ve kayıt dışı istihdamın araştırılarak alınması gereken önlemlerin tespit edilmesi amacıyla bir meclis araştırması açılmalıdır.

1	MERAL DANIŞ BEŞTAŞ	ERZURUM	
2			
3	HAKKI SARUHAN OLUÇ	ANTALYA	
4	HALİDE TÜRKOĞLU	DİYARBAKIR	
5	ÖZGÜL SAKİ	İSTANBUL	
6	AYŞEGÜL DOĞAN	ŞIRNAK	
7	MEHMET RÜŞTÜ TIRYAKİ	BATMAN	
8	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	
9	KAMURAN TANHAN	MARDİN	
10	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
11	SEVİLAY ÇELENK ÖZEN	DİYARBAKIR	
12	YILMAZ HUN	İĞDIR	
13	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	
14	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
15	NEJLA DEMİR	AĞRI	
16	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	
17	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DİYARBAKIR	
18	İBRAHİM AKIN	İZMİR	
19	KEZBAN KONUKÇU	İSTANBUL	
20	MAHMUT DİNDAR	VAN	